

KREUZE

91

16e joargang, juli 2021

Henk Dikkema

verskes
 verhoaltjes
 nijs
 gedichten

KREUZE nummer 91

16e joargang, juli 2021

redaksie: Tekst: Bert Wijnholds

Opmaak: Henk de Weerd

Redaksieadres: Atensheerd 114
37 TE Groningen
tel. 050 8517804

Stroombraifkes:

bert@kreuzekeuze.nl

henk@kreuzekeuze.nl

Vrij rond te sturen; nait zo mor wat overnemen van schriever/schriefster.

Op de webstee www.kreuzekeuze.nl kin je dizze en de veurege òfleverns vinden. Binnenhoalen en oetprinten kin doar ook. **Ook t NIJS wordt doar deurlopend biehouden.**

As je wat veur dij rubriek hebben, stuur t mor noar ons tou.

KREUZE 92 komt oet begun september 2021
Biedroagen kin j'opsturen tot 21 augustes 2021

Inhold:

Slim kòrte verhoaltjes:

Kunny Luchtenberg	3, 4, 5
Ingeborg Nienhus	
Nane van der Molen	
Gerhard P.J. Jansema	
Klaas van Zonneveld	
Bert Wijnholds	
Gerhard P.J. Jansema	
Kunny Luchtenberg	
Foppe Moaze	6
Klaas van Zonneveld	
Deurzwemmer	7
Jan Huttinga	
Foabels	8
Nane van der Molen	
Gedichten	9, 10
Nane van der Molen, Nelleke van Vliet, Anna de Vries– Maarhuis, Kunny Luchtenberg	
Miemeroatsie	10, 11
Eldert Ameling	
Gedichten	11
Henk Puister	
Electra onder hoogspannen	12
Gerhard P. J. Jansema	
Nije haaidendom of hou God zowat oet	13, 14
Grunnen verswon	
Jan Sleumer	
n Diggel	15, 16
Trijnko Pelgrim	
Wieder	16
Trijnko Pelgrim	
Denkwaark	17
Wim Blaauw	
Oljoarsnaacht	18, 19
Folkert Sierts	
Gedichten	19
Bert Weggemans	

Slim körte verhoaltjes

Happy Stones

t Is tegenswoordeg n nije hobby. Minsen vaarven stainen, zetten der n tekst op en verstoppen ze. n Aander dij stain vindt, mag hom holden of weer bezied stoppen.

t Overkwam mie lesten. Bie n klaain boomke zag k n stain mit Happy Stone derop en wat lözze letters van òfzender. k Wol hom eerst mitnemen, mor k heb n nij plekje opzöcht.

Drij doagen bin k nog noar dizze stain aan t zuiken west, mor heb hom nait vonden. Vroag is nou wèl of hom nou het.

n Schier tiedverdrief, zol t deur corona kommen?

Kunny Luchtenberg

Òfstand

Mettertied heb k vuild hou of òfstand tussen ons baaident tounam. Heur universum was ik ooit. Non streun ik op n gaauwachtege smok bie t òfschaaid; heur blik alweer op aargenswoar aans: zörge, haaistern en kop boven wotter.

Heur oetkiek haile aans as dou k heur krekt zain leerde: lutje laagvöllen werden daipste zörgkrazzen en fiene scharen graauwe walen.

As zai soavends ienslept mit muidwaarkte gedachten en handen sloep k heur koamer binnen en nuzel mie tegen heur aan.

Din vaal k ien sloep woar pabbe ains slaip en bin k veur eefkes vannijs heur lutjewicht.

Ingeborg Nienhuis

Boomverpoterij

Japie zien Grunneger Kroon gruide te groot. Zol ja schaande weden om appelboom om te hakken, dus hai wol dij wel slieten aan kammeroad. Dij wol boom groag hebben, mor din mos e mit grote kloet bie hom thoes ôfleverd worden. Tja, hail gedou vanzulf, bult groafwaark en haile sleperij. Japie zien jonges wollen nait mithelpen. Zeden: 'Pa weer mit zien kuren. Kap hom toch om, man'.

Baaide schoonzeuns het hai der áál veur kregen, boom ligt al bie kammeroad ien toen. Dij mout zulf mor zörgen dat boom grond ien komt. Schoonzeuns hebben aalbaaident slim last van rug.

Nane van der Molen

Mazzelstreekjes

PodiumTV-On the road. Mit camera-auto tusken Vaaierhoezen en n Daam. n Aanzichtkoartfilmke wordt ons toustuurd as n kiekgrout zunder postzegel. Aiwenolle mazzelstreekjes bielaangs t Wad, verstopt in vedde graslaanderijen. Rust en roemte. Woorden van olle zedenprekers waigen doar verstild in olle bomenkrunen. t Is doar stil ... stil bin k. Hoeskes en hofkes rondom kerk, maist deur aigenaarfden opknapt. t Schierste loug van Grunnen? Hail pervinzie het nait aans. Monnikenwaark van woongrunnegers dij dat aal mit laifde doun. Zai verdainen de Auwerder ticheltegelprries, de AduAWARD!

Gerhard P.J. Jansema

Trauwen

Klaainzeun Bram: 'Opa?'

Opa: 'Ja?'

'Ik wil wel trouwen, maar niet kussen!'

'Oh, waarom nait?'

'Corona!'

Klaas van Zonneveld

Flaporen (post-corona)

As plastisch chirurg verdainde k mien geld mit n verschaaidenhaid aan ingrepen: liposucties, neuscorrecties, siliconen implanteren en zuksoort waark. Mor dat dou k aalmoal nait meer. Aan flaporen is nou gold te verdainen. Deur aal dij mondkappies het elkenaine nou d'oren te wied van de kop òf stoan. Nou de coronacrisis over is, kom k sikkom om in t waark. De telefoon staat roodgluend, de wachtkoamer zit vol. k Heb t nog nooit zo drok had. Zo flaauw as k van corona was, zo bliede bin k der nou mit. Flaporen binnen nou mien *core business*.

Bert Wijnholds

De Homo individu sapiens (NN)

Individu is gain poletieke partij, gain stichten, gain organisoatie. Individu is Ik veur Ik en Elk veur Zoch. Haaillege oorlog tegen WbW, Wie binnen Wie. Individu striedt as Anonymus mit t mainst gevoarleke woapen van dizze tied, de Perpetuum Mobili. De influence blues flustert nait, lustert nait, mor bandiest over de pleneet. En wèl lopt achter Individu aan? De Homo individu sapiens zulf, vanzulf.

Gerhard P.J. Jansema

Aai-pet

Ze wollen geern baaident blieven. 'Aai-pet' zat in rugtaas. Wie nuzzelden ons op baank. Mit n 'sinderijn' (appelsien). Filmpjes, spullechies, aai-pet draaide overuren.

Bie n Boeing 747 zee k, dat k doar in zeten haar.

Dou kwam der n vrachtboot veurbie. Jong: 'Net as bie 'wolkenfabriek?' (RWE, Eemshoaven).

En waren dino's nou gruin of broen? Aai-pet wis t antwoord.

Dou vloog t wicht in t ind, ze haar 'krummels' in vout (vout slaip).

Vrouger nuimden wie n raaiten dak 'hoes mit hoar' en luzivèrs 'leventeg' (bruukbaar),

'snertstokjes' (vermicelli) en 'kwoaie gezichtbloumpkes' (viooltjes /grilkiekers).

Bie n 'laif-beestje-meneer', mout k zulf nog aaid noadenken.

Kunny Luchtenberg

Foppe Moaze

Hou kom je der op, heur k joe denken. Joa, doar kin ik joe gain oetleg op geven. Dit verhoaltje gaat as zo voak weer over vrouger en dou haar je wel meer van dij wonderlike oetsproaken en noamen. Op n vergoadern van de Zunnebloum vroug veurzitter mie, of ik ook nog gasten haar. 'Joa,' zee k: 'Foppe Moaze, Berend Koekak, Wilm Klode en Ome Job.' Apmoal bienoamen, dij ik vanzulfs nait broekte as k op bezuik kwam (al zol heur dat om t even wezen).

Foppe was n jongere bruier van mien schoonvoar en ik learde hom kennen in de joaren zesteg van de veurege aiw. n Oardege, roemdenkende man, dij voak op n smeuege menaar zien mainen oette. Mien zwoager Haarm (in t Grunnegs 'Aarm') waarkte bie n aannemer in Brouk. Dij vroug aan zien volk, onder t schaften of zai nog n goie grondwaarker wozzen.

'Joawel, n haile goie,' zee Haarm, 'mor wel aine mit n gebroeksaanwiezen.'

'Loat mor kommen,' zee de boas, allaank bliede, want hai zat der om te springen.

Foppe haar der wel oren noar. 'Kin moandag wel begunnen.'

d'Aannemer aarg blied, schoof hom n nije koare en schuppe tou en zee: 'Hier heb je joen raive. k Hoop, dat je der goud zuneg op binnen, want zai binnen goud in de pries!'

'Oh,' zee Foppe en schoof t spul geliek weer trogge: 'Den denk ik, dat je der zulf beter mor om denken kinnen. Ik mout der mit waarken en ie zetten hom gewoon op dele!'

'Ach Drent, zo bedoul ik dat nait!' schrok de boas.

'Den mout je t ook nait zo zeggen!'

Afijn, de boudel wuir schikt en Foppe begon aan zien opdracht.

Noa n moand opperde de boas tegen mien zwoager: 'n Monster waarker! k Heb nog nooit zo n goie had.'

'Doar mout je den mor zuneg op wezen!'

n Joar-anderhaalf joar loater, tiedens t vrijdagmiddegborreltje, zee Foppe: 'Ik bin hier vandoage veur t lest. k Heb aander waark vonden!'

'Dat kin nait,' raip de boas verschrikt, 'wie kinnen die nait missen!'

'Der is gain minsk onmisbaar, ik ook nait!'

'Wat gaaist nou den doun?'

'k Goa noar Duutslan, doar is veul vroeg noar grondwaarkers en d'verdainste oareg meer!'

'Houveul den?' wol d'boas waiten.

'Wat moakt joe dat oet?'

'Joa, mor as ik die dat den ook betoal, hevve den n deal? Blijft den?'

Foppe wuir knalrood om kop en knalde der gramnieteg oet: 'Wat binnen ie ja n vrek! (hier wol e nog wel fersounlek blieden, mor dat kon e nait volhollen) Hest mie dus aal dij tied besodemieterd! Of wilt mie nou ook doezend gulden betoalen, ik steek veur die never nooit meer n schuppe in de grond! Gaalsterd!'

Of de boas doarvan leerd het, wait ik nait ... d'Aander jongs haren de weke der op apmoal 5 gulden meer in t loonpuutje!

n Woargebeurd verhoal, optaikend deur

Klaas van Zonneveld

DEURZWEMMER

2021

HAI GING DEUR
TIEDLOZE ZWEMMER
SCHOOLSLAG EN RUGSLAG

DEUR N ZEE VAN
PRAKKEZOATSIES
BOVEN HOM
GRIEZE ZEEWOTTERLICHT
DOAR BENEDEN KON VAN ALLES
WEZEN

GRIEPPVISSEN, VANGAARMS
EN SCHAARPE TANDEN
ONZICHTBOAR ONGEMAK
ZOEGNAPPEN
HAPPERS
VERKNUURAARMS
GIFSTIEKELS OF
GIFSTEERTEN
SLINGERPLANTEN

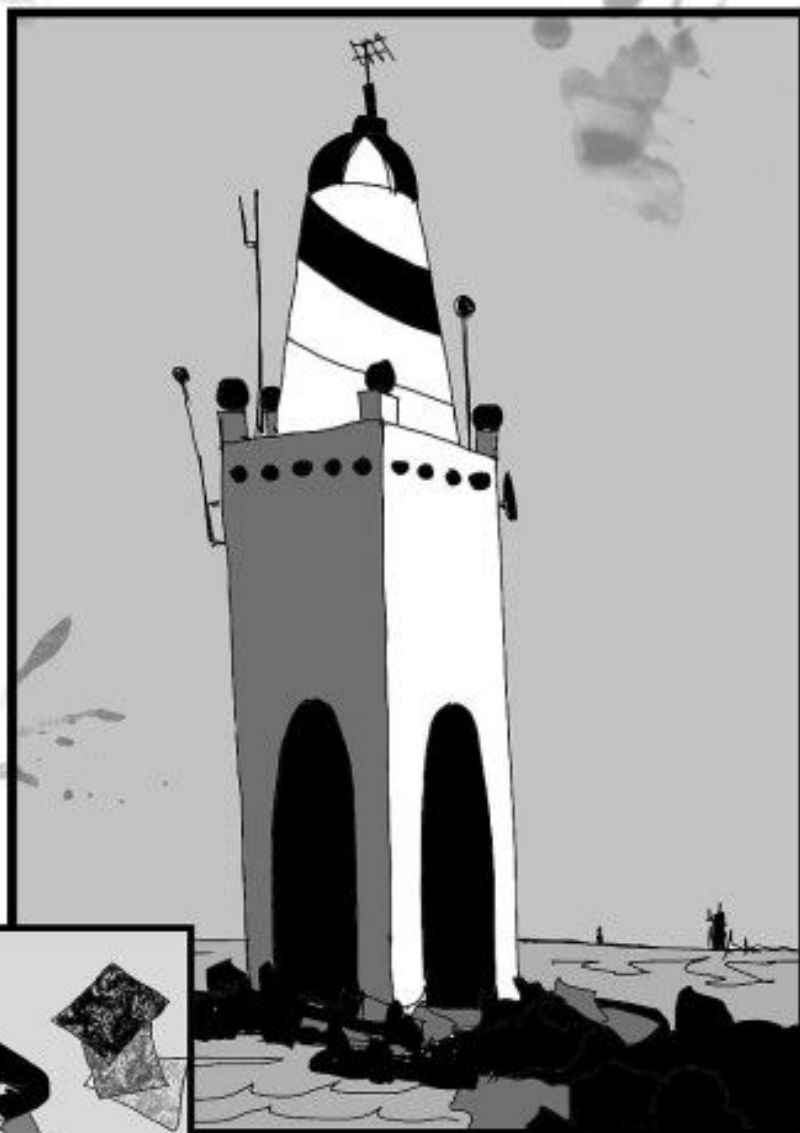
HAI HAAR T NOAKEKEN
ZUNDER LICHT WAS T

DEURZWEMMEN
DEURZWEMMEN

TOT BIE VOLGENDE VUURTOREN

N BOAKEN

OADEMTEUG
NOA OADEMTEUG

Jan Huttinga

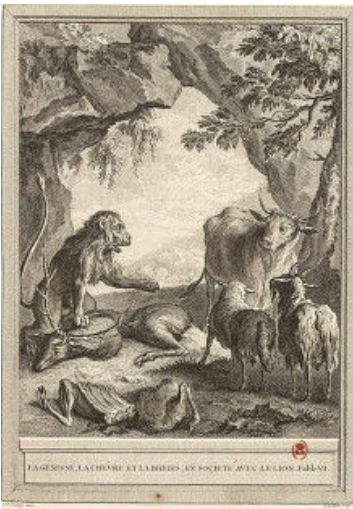
Geluk en ongeluk

(noar n foabel van Lessing)

Vraide vaalk haar honger en vanoet lucht schoot e as n piel oet boog op twij doefkes òf dij ien boom wat aan snoetjeknovveln waren. Vriekel was al zo stoef bie heur dat ter gain redden meer aan was. Ain van heur baaident zol deraan goan, zo t leek. Zai konden nog naauw òfschaid nemen, mor opains zaag vaalk onder doekvlucht, vanoet ooghouk n hoas runnen. Dat von hai n nog betere prooi, vergat doeven en greep hoas bie zien kladden.

Zo gaat t nou zo voak ien wereld.

Geluk van ain is voak ongeluk van n aander.

Hou kou pebaaierte n hoas te vangen

(noar n foabel van Aesopus)

Kou wol n moal op jacht om n hoas te vangen. Veur gezelleghaid vroug hai laiw, schoap en sik mit. Haile dag trokken zai deur bos en veld zunder n hoas te zain. Aal kregen zai n hert te pakken. Doar wazzen zai ook slim blied mit en dou t donker wer, gingen zai liggen oet te poesten aan raand van bos. Ien goud overleg, zee kou, zollen zai vongen hert verdailen zodat elk n paart kreeg.

Dou nam laiw t woord en zee: 'Laive kou, k bin joe dankboar dat ie mie nuigd hebben mit te goan, mor eer ie t hert verdailen goan wol k joe n wieze road geven. Ie waiten dat ik laiw bin en wil doarom t eerste vaaierte dail. Ook twijde dail is veur mie, omreden ik ja staarkste bin. Noar mie ducht verzekert mien macht mie van t daarde kwart en wil der nog ain pruiven van wat ter overblijft, dij zel kennismoaken mit mien tanden!'

Goie road was hier slim duur en ook zoer mor kou, schoap en sik konden zunder vlaais noar hoes tou goan.

Foabel wil joe bloots vertèllen: Staarkste zel aaid zien wil opleggen willen!

Nane van der Molen

Ogen worden min
k wor ja aals mor older
toch zai k nou meer

Hou old of k wor
k leer elke dag wel wat
of is t verleerd?

Nane van der Molen

Pladdelaand

bie ons op pladdelaand
staait n aibels schier stee
mit n golden raand
woar krekt zun over glee

bie ons op pladdelaand
krekt wat k zee
nait aaid mit golden raand
dou zun vot glee

bie ons op pladdelaand
wolkenraand
stee dij glee
wiederwaaid goldenraand

Anna de Vries-Maarhuis

Toentje in loug

Zoemenhemel
vlinderwemel
zonnebladjen
priegelpadje
rozenroek
tsjilpenstroek

Nelleke van Vliet

Bie nkander

bie nkander kommen
tegemuit lopen
waarme groutnis doun
die zain, mie zain

bie nkander kommen
eefkes aan proat
hou gaait t mit die
die zain, mie zain

bie nkander kommen
vrundschoep aanhoalen
bliede weden, ook verdraait
die zain, mie zain

bie nkander kommen
geft waarme groutnis
dien haand in dij van mie
die zain, mie zain

Anna de Vries-Maarhuis

Doeken

1981

ik zong:

doeke doeke dije

lekker, lekker vrijen

doek doeke dus

geef mie nou mor n tus (kus)

2021

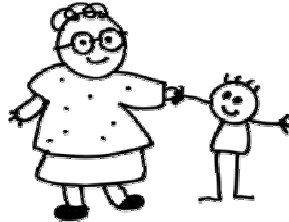
vandaag

mag ik deur corona

nait ains meer doeken

en dat is veur oma

even hail slim sloeken

Kunny Luchtenberg

Mieneroatsie

Veur tillevisie is n bioloog mit n donker boardje en n bril op. Hai gefft antwoarden op vroagen dij n jongkerel mit n lichtbroen jeske aan hom stelt. Dij bioloog is der wis van dat t minselk ras gain laank bestoan meer het. Wie goan der aan. Der is gain daaier op wereld dij zo zien planeet leegrooft as wie minsen dat doun, zegt hai. Zo kin dat nait deurgoan. Zunner grondstovven kinnen wie hier nait op wereld weden. Dij jongkerel, dij zien hoar keureg netjes zitten het, stelt n nije vraag aan bioloog. 'Wèl zollen der hier op wereld overblijeven?'

'Dat binnen insecten, doar bin k wis van,' zegt bioloog en strikt hom wat

over zien neus, zo te zain baang dat der n tiekje op lopt, 'insecten kinnen tegen stroalens en zai kinnen tegen veul meer dingen.'

k Zet tillevisie oet en begun te prakkezaaiern. Wat mout k doun? Heb joarenlaank verhoalen schreven veur minsen. Wat as mien verhoaltjes hier ien tiedschriften op wereld blieven en wie goan der zulm aan? Din hemmen mien verhoaltjes gain weerde meer. Schane, doar heb k heur nait veur schreven. k Dink noa. As insecten t van ons overnemen, din mout k verhoaltjes veur dij baistjes schrieven. Zai binnen dunkt mie goud schaarpe. Binnen wel zo loos dat zai op n duur ook wel t lezen onner knij kriegen. As wie der din nait meer binnen, trekken zai ons hoezen ien. Doar liggen bouken en tiedschriften ien kaasten, op toavel, of noast bèr. Insecten zuiken boukenkaasten op en vlaigen der ien. Mit nkanner til-len zai n tiedschrift op, of n bouk. Vollen dij open. Baistje dij mainste verstand het ontsievert ale ledders en woorden. Noa n zetje kin t lezen en wort misschain heur eerste schoulmeester, of schouljuvver. Stoareg aan kinnen mainste insecten lezen. En t Grunnegers begriepen zai din ook goud. Zai binnen nijschierig noar ons Grunneger vertelsterkes en gedichten. Mit nkanner lopen zai over pampier hin van bouken en tiedschriften. Zachtjes mommeln zai woorden dij zai doar stoan zain. k Dink, wie mouten op tied verhoaltjes veur dij baistjes schrieven. Dink dat wie mor mit sprookjes begunnen mouten ...

Der was ais n luk mugje ... Op n daag was dij wèg kwiet. t Vloog over hoezen hin en òllerwetse gebaauwen doar vroger apaarde daaiern ien woonden. Gounent mit lappen om heur gat. Mugje dij haitte van Miego. Baistje vloog en vloog en ging dou op n tak zitten. Achter dij hoezen was n wildernis. Doar mog Miego ook geern weden. Ien ain van dij toentjes lagen n poar bonken. t Wazzen bonken van n daaier mit twij bainen en lappen om t lief. Ais even kiekten ... dit wazzen bonken van ... Nee, k hol der

mit op! Heb gain zin om verhoaltjes veur insecten te schrieven.

k Goa wat daiber ien stoul zitten. Hang achterover. Heur hou ien boeten wiend om t hoes waait. Bladjes trillen aan bomen. Veur t overge is t stil. Mor k besef aal te goud dat wie, minsen, nog aaltied aan zet binnen. t Is nog nait verkeken. En k hoop mit elkenain van ons soort dat wie t volhollen. En doar wil k t bie hollen.

Eldert Ameling

Mien bruiertje Berend Klaas (Bé)

Wie lozaaierden mit ons baaident
 bie opa en opoe Schewòlle en lagen
 noast nkaander achter dunne bedsteedeuren
 mit ons oren op steeltjes om te heuren
 noar dikke proat van zotterdagoavond
 loat hou grode minsen heur lagen
 nait inhouden konnen bie gloazen jannever
 en avvekoat in d'aander koamer
 muik smook van sigaretten en segoaren
 heur haard aan t koggeln en aan t houston.
 Wie mozzen stilleg wezen en dreumen
 ons kinderdreumen op n wolke van wondern.
 Doe drongst aal bie mie aan om verhoalen.
 k Sabbelde ze op fluusterton uut dikke doeme
 dat k begunde der zulf in te geleuven
 totdast doe rood om kop van t oaventuur
 mit doeme in dien mond sloap nait meer holden
 konst.

Mit vekaansie bie opa en opoe

In t speulen waren wie
 wilde springers,
 want kinder binnen
 ja voak uut d'kedde.

Veur opa
 kwoaie ogen opzedde
 zag opoe ons
 al weer deur de vingers.

Onvolledege klazzefoto (1969)

Wies dij terugholdende jong
 van zestien op foto
 van vaarde klazze mulo ais aan
 dij zok uutmuntend onzichtboar moakt
 t ainege woar hai dat schouljoar in sloagt
 dij jong dij t nait redt
 holdt uut zulfbeschaarmen
 wc weer bezet.

Henk Puister

Electra onder hoogspannen

't Zel mien tied wel duren.' Ol Jenske Sokkestopper van Electra heer slug op computer. Rötting wol weer nait. Inains kwam t op schaarm: **pling** 'Goeiedag, mag ik mij even voorstellen, mijn naam is Archibonus Hecksocrates.' Jens kende vent hail nait ... Heck wät? Mor dij gong deur. Dat hai geern bie minsen in huus kwam en ... Jens drukde hom vot noar *spam*.

Mor 'Archibonus' kwam weerom. Hai was geern minsken van dainst bie computerperblemen ofzo. Jong was student, schreef e, en kon helpen mit invullen van pepieren van gemeente, belastendainst of zörgverzekeroar. Nog staarker, hai vruig om wachtwoord en: *'U bespaart bij ons 50%, zo gepiept.'* Jens luit hom piepen, hai wer der mui van. Och, t zol zien tied wel duren. Vot doe, noar *spam*. Mor meneer Hecksocrates kwam van n grode familie, zeg mor Heck&Co. Wiesneus haitte gewoon Arne Hekstroa, mor dat voldee nait. Hai keek noar kennisgoarders Ari, Pyt en Archi. Koppeld aan achternoamen as Stoteles, Hagoras en Medes stonnen zai bie Arne op n hoog Plato. En zo wer 'Archibonus Hecksocrates' n verdainmedel.

Ook misbruukde hai tillefoon om olle minsen te benoadern. Zien nummer zaag je nait in de display. Mit gladde proat verzon e noamen veur zien 'bedrieven'. Aal mit t oog op hulp dat hai *'onze diensten'* nuimde: *'Mag ik even storen ... ons bedrijf is gespecialiseerd in energie. Bij ons betaalt u slechts ...'* En zo plaasde hai mor deur.

Jens was nait aal te loos, mor haar nog wat energie: 'k Zet n hek om die tou, mienjong. Mit 220 volt vanòf t TenneT-stopketakt in Vaaierverloaten,' en drukde jong vot. Verhip docht e, ik stoa toch in t bel-me-niet-register? Aargernis en dij röttege computer... hai haar der niks aan. Och nou joa, t zol zien tied wel duren.

En t was krekt of Archibonus dat roeken kon: **pling** 'Sorry dat ik even inbreek in uw scherm, maar wij ...'

Jens kwam onder hoogspannen en schreef weerom dat hai wel docht aan n rover. Hou kin k dit stoppen, docht e. "Hé, ik bel plietsie".

'Heel goed van u,' schreef Archibonus, *'onze securityafdeling staat 24/7 paraat, u hoeft slechts uw wachtwoo...'*

Dat gaf Jens nait òf. 'Moi, ik goa even op baank li...'

pling 'Op de bank? Welke bank heeft u? Rabo, SNS of ING of ...'

Jens was t zat en schreef dat baank van Seats & Sofa kwam, hai was der slim wies m...

pling Archibonus Heck weer: *'Slim? Ik zie hier dat u nog geen slimme meter heeft en ...'*

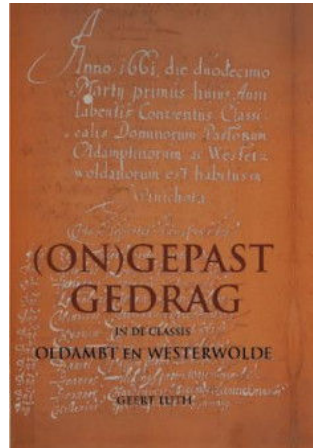
As deur n electroshock trovven sloot Jens computer òf en docht aan t woordje slim. Hai haar van de week n braif van Enexis kregen. Dat monteur op toukomende 1 april tussen 0.900 en 11.00 uur op ver-ziede kwam. Controle van de 'elektrieke' meter. Mor ... ain april? Wat mos Enexis nou inains? Onder aan braif las e in fiene letters wat over n 'slimme meter'. Slim van Enexis? Ain april? Zien meter was loos genug. Hai wer mui van t geploag, alles dee hom zeer. Inains docht e aan Hansje Brinkers, dij stopde bie hoogwotter zien vingers in de diek. Jenske was der zat van. Loat ze de aprilstroomstekker-grap kriegen. Hai muik vingers nat en prutste aan t stopketakt ... Hail Noordwest-Grunnen was routduuster!

Dou Archibonus Hecksocrates olle Jens aanderdoags weer mailde en belde kreeg e gain oasem. Enexisman, dij aanbelde op 1 april, schrok. Olle Jens lag mit brandvonken roerloos op zien Seats&Sofa. Hoogspannen was deròf. t Zol zien tied ja wel duren ...

Gerhard P.J. Jansema

t Nije haaidendom of hou God zowat oet Grunnen verswon

Noa *Reduktie* ien 1594* kregen kalvinisten ien Grunnen n beveurrechte pezietsie. Hou t kalviniseren ien t Oldambt en Westerwolde heergoan is, kin je lezen ien t bouk van Geert Luth: *Ongepast gedrag. Ruim 200 jaar calvinisering en sociale disciplining in de classis Oldambt en Westerwolde (ca 1600 – 1800)*.

Verspraaid deur pervinzie bleven ook nog wat lutje roomse gemainschoppen bestoan, benoam ien Stad en ien enklaves as Kloosterboeren, Oethoezen en nog zo'n stukkewat.

Op t Hogelaand werren roomse jonges om heur geloof tot aan zesteger joaren tou op stroat oetscholden:

*Roomse poepen, luzzen gain zoepen, luzzen gain brij.
Ze binnen apmoal aan ... de schieterij!*

*Roomse papen, klimmen als apen, hoog in de bomen,
om dichter bij Maria te komen.*

Mor roomse jonges laiten heur deur òfgeschaaiden nait op kop schieten en bèlkten vot trug:

*Koksioanen, kovviekroanen,
Aaierdoppen, kletsoppen.*

Koksen, of Koksioanen bennen nuimd noar Ds. Hendrik de Cock oet Veendam. Naodat e as domie van Oldrom/Ulrum ofzet waas, het e hom mit zien volgelingen ofschaaiden van de 'valsche' Rechtfermaaierde Kerk. Dat waas Nederlands Hervörmd Kerk**. Koksen (Gereformeerde kerk) worden doarom ook wel ofgeschaaiden nuimd.

*Kokse keuzen, mit heur rooie neuzen,
Mit heur dikke lippen, doar zit duvel op te wippen.*

Reffermaaierden laiten heur ook nait onder t mous stoppen:

*Jeuden en Menisten, bedraigen ale Kristen,
Lutterzen komt t op roakeldais aan,
Rechtfermaaierden goan der liek op aan.*

Koksioanen waren nait bie elk te lieden***. Ien Ter Laans NGW wordt vermeld: 'Motregen en Koksioanen doar mon-je veur oppazen; ze binnen aal baaident fien!' t Westen van pervinzie, benoam Groote-gast en Zuudhörn het n konsentroatsie Vrijgemoakte reffermaaierden.

Wat diskrimenoatsie aangaait waren Grunnegers gloepend demokroaties of egalitair, wat ie willen. Elke-nain diskrimeneerde elkenain!

Ien Veenkolonies werren verschillende kolonies voak deur geliekgezinde groepen bevolkt. Zo ontstonden bevubbeld roomse dörpen as Zandbaarg en Kopstukken. Ook n Doopsgezind dörp as Luloo (veenkelonie onder Hoogezand) is hier n veurbeeld van. Stad wer ien 1956 zetel van t bisdom Grunnen, dat de drij noordelke pervinsies en Noordoostpolder omvat.

Anno 1809 waas t grootste dail van Grunnegers, om en bie 86%, reffemaaierd (hervörmd) en zo'n 8% rooms. Grunneger literoatuur is deurdesemd van kristelke thema's en dat het ribschiere verhoalen opleverd, zo as *n Oetmiening ien n jachtwaide*, deur Wicher Reinking, *Hoesbezuik*, deur Annie van Dijken-Hooghuis, Jan Bos (ien: *Mooi volk*), J.K. Harms (ien: *Aan raand van tied*)**** en *Punkgereformeerd*, deur Henry Hes.

Winschoot haar tot Twijde Wereldoorlog aan tou n relatief grode jeudse gemainte*****.

Net aans ale aandern werren jeuden ook oetscholden:

*Joppie, Joppie Jeude,
Wat hestoe in dien zak?
- n Moatje jannever
En n sloatje tebak.*

Ien Ter Laans NGW staait n slimmer scheldverske, mor dij duur ik hier zowat nait bie te zetten: *'Tingeling, zit n jeud ien daip. Loat hom mor verzoepen, ik help hom nait!'* Dat zel tegenworreg vot as antisemitisme oetlegd worden en dat waas t nait per se. Elkenain schol op elkenain. Haardop en nait anoniem zo as tegenworreg op internet.

Jan Sleumer

* De Reductie, 14^e Canon van Groningen.

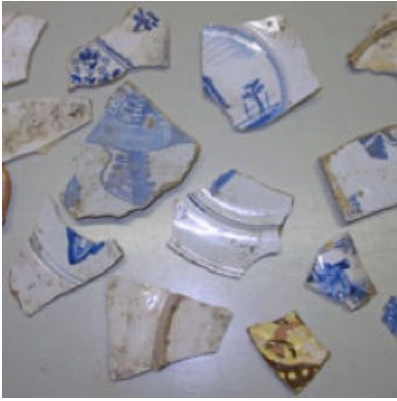
** 27^e Canon van Groningen.

*** Henry Hes: *Punkgereformeerd* + andere roege verhoalen en gedichten. Lees t verhaal "Vroug der bie... 1.

**** H. Diemer, J. Loer: Twee eeuwen Gronings. Golden toal. Blz. 45, 97, 154, 178.

***** www.historiejoodsgroningen.nl

n Diggel

Wel het der wel ais stilstoan bie en/of noadocht over woar je nou bie vubbeld op zitten, of wat om joe tou staait, dat dat aalmaal deur handen van mensen west is en dat dat alles n geschiedenis het woar mensen sums n biezunder verhoal bie hebben? Ik denk: nait veul. En toch is t zo! As je ais de muite nemen wel even stil te stoan, din dut zok sums wat veur woar joe je verboazen hou wonderliek t in t leven lopen kin. Joaren leden dou ik bie kennizzen n toene haar, woar ik vanò t veujoar tot aan winter tou van alles veur aigen gebroek op verbaauwde, over kwam mie wat hail biezunders.

Dij toene gong mie nait om geldelk gewin, sums kostte t meer as dat opleverde, mor t was meer as òflaaiden en t plezaaier om mit netuur

bezeg te wezen en dankbaar as t ook nog wat opleverde.

As k in grond zit om te kraben, vraag ik mie regelmoateg òf houveul mensen op dit zulfde stokje laand t zulfde doan hebben. Deden zai dat ook mit net zoveul oardeghaid as ik, of was t bittere noodzaak? As k din n stain oppak, denk ik: zollen der nog meer west wezen dij dizze flint in handen had hebben? Bie n stokje ol iezer komt de vraag: woar komt dat òf of woar het dat veur daind?

Deur zo bezeg te wezen, komt veur mie zo'n stokje laand tot leven en de produkten krieggen nog meer weerde.

Mor terug noar t begun: bie t lösmoaken van de grond von ik n diggel en dou ik dij goud bekeek, bleek t n restant van n kopke of n schuddeltje, wit van kleur mit n blaauw-broenrood motiefke.

Hou old zol dit wezen; woar is t moakt; woar kocht; bie wel in bezit west; hou is t op dit stokje laand terecht kommen en hou laank het t hier aal legen?

Joe begriepen, ik heb interesse veur t verleden, wat dail oetmoakt van mien heden. t Zel joe nait verwondern dat ik dizze diggel in buuts stoken heb. Woarom ... woarveur? Gain idee, mor k dee t.

Loater dij dag, dou ik bie dij kennizzen aan de kovvie zat, legde ik dij diggel op toavel. Dij mozzen lagen en zeden: 'Dat is aans wat as gruinte; of n mooie stain, of n olle sieroad, doar hest meer aan; mor n diggel?'

De moeke van zien kaant, al op leeftied, haar wel interesse in mien vondst. Zai bekeek diggel en dee niks aans as der overhèn wrieven en heur gezicht betrok wat. 'Dizze diggel mien jong,' begon oldske, 'het n laange, biezondere historie. k Herinner mie nog goud hou dat kopke der oet zag; groot en der heurde n daipe schuddel bie. Alles wat in t kopke kon, kon ook in schuddel, omreden je vrouger nooit veul tied kregen joen kovvie of thee rusteg op te drinken.

Mien ollu hebben begun 1900 n servies kocht van n aarbaider oet t Wold,' en hail stelleg: 'Dit is der n restant van! Man mos zien hoeske verkopen en veul van zien hoesroad, want boer woar hai waarkde haar hom van t haim schopt, omreden dat hai smörns om haalf negen in slootswaal zien brogje zat te eten; hai was aal om vief uur begonnen. Dou boer hom doar over aansprak het hai zegd: "Barst om mie, begun zulf smörns ook ais om vief uur mit lege moag!" Veur dag om was kon hai veurgoud noar hoes. In dij tied haar je nait gaauw aander waark; aarmoude slug tou en zai mozzen heur spultje verkopen, ook t overbodege hoesroad.

Mien ollu hebben dou dat servies kocht, woar aarbaider bie zegd haar: "Dit is òfkomsteg oet China, t is van mien olders west en t beschikt over n wonderboarleke kracht. Bie zaikte, drink joen medesienen oet dit servies. Mor wees der hail veurzichtig mit, want as je n kopke breken din staarft der aine in joen noaste omgeven!"

Ik heurde dit verhoal mit rode oren aan.

'Wie hebben t waiten,' gong oldske wieder: 'Dou mien zuske n kopke aan diggels valen luit, wuir zai slim zaik en is n week loater sturven, aan kinkhoust. Mien voader brak ook ains n schuddeltje en is aanderdoags oet goul valen en brak rogge; is zien verdere leven ongelokkeg bleven!'

t Verhoal dee mie aal meer verboazen.

'Dou wie kinder deur oetgongen,' gong zai wieder, 'dou kregen wie elk n kop en schuddel, mor moeke zee ons derbie dat we ze nooit bruken moggen, allain bie zaikte mos je joen medesienen der oet nemen en as je ze stokkend muiken din was joe gain laank leven meer beschoren.

Dou mien man joaren leden t kamnet verzetten mos omdat schilder over deel kwam, hadden wie nooit

aan dij kop en schuddel docht en dij vuilen aan groezelementen. n Week loater het hai n zwoar ongeluk had in strokartonfebriek. Hai het t overleefd, mor is zien haile leven ongelokkeg bleven, net as mien voader.

Ik heb dou de diggels in n put gooid dij dempt worden mos in buurt woar nou dien toentje is, ze zollen nooit weer teveurschien kommen. En nou komstoe der aan mit n diggel van dat kopke!' Ze luit n daipe zucht en dou was zai n hail tied stil en in gedachten verzonken.

Ik was slim onder indrok van dit verhoal, mor nog meer over dij aarbaider dij deur boer van t haim schopt was, want dit verhoal kwam mie ainegszins bekend veur. Mien moe haar ooit n zulfde verhoal verteld over heur pa, mien opa dus!

Was dizze diggel n stokje van mien geschiedenis? Ik kon t amper leuven! Mor k vuilde dat dizze diggel meer was as zomor n stokje staingoud tussen mien gruinten, dij t zo meroakels goud deden op dit lapke laand. Zol der din toch nog wat van dij wonderlike kracht over bleven wezen?

Trijnko Pelgrim

Wieder

Covid-19 dat ons beheurlek isoleert,
En touglieks ook t mensdom bindt.
n Virus dat d'ain nait veul deert,
En d'aander deur angst verblind.

n Joar laank min of meer verplicht
Op onszulf aanwezen én gericht.
t Socioale leven was der even minder bie,
omreden dat wie gijzeld wuiren deur dij pandemie.

Dij gemainsoame deler zedde alles op zien kop
Hoast gain kontakten, of hail aans soam.
d'Ain kon t lieden en d'aander haar veul getob.
Elk mos zok op n nije menaaiier bekwoamen.

Studaaiern en waarken dat mos vanoet hoes
En oet vervelens kwam der n hond of poes.
t Lontje wuir wat körter en t verzet nam tou.
Agressie groter, de zörg aal meer in t naauw.

Mor ons gevuil zegt: t ende is noabie;
De prik is zet, nou deert mie dij virus nait.
Meschain geldt dat veur joe en mie;
Besef, veulen hebben toch heur verdrait.

As eerdoags 'de vrijhaid' weer wordt geven,
Begunt, noar veulen zeggen, weer ons leven.
Mie dunkt dat mout nog wel even blieken.
Loaten wie ais over ons grèns hèn kieken.

Wat hebben wie leerd van dizze coronatied,
Toch wat meer omzain noar mekoar ?
Of zetten wie dat weer gaauw aan zied
En goan we wieder zo as veur n dik joar.

Ik bin der nait gerust op mouten joe waiten;
Wie loaten teugels mor wat geernt schaiten.
Mor wat ik van haarten hoop, zeg ik beknopt:
Dat mensdom nait weer in zien IK kropt.

Trijnko Pelgrim

Denkwaark

Bie alens wat Siewert beziukt, is zien eerste miemeroatsie aaltied wat of hai aantrekken mout. Of t nou zien waark aanbelangt, of school, bodschoppen doun, oetgoan mit vrunden, hai vroagt zoch aaltied òf wat of e nou weer aantrekken mout. En doar mout hai wis genug tied veur bestemmen, want anders vuilt hai zoch nait mieterg. Hai wil zich aangenoam vuilen en doarveur binnen klaaier n belangriek elemint.

As e der op t leste oet is wat de klaaier betreft, is de rust in zien heufd moar van kòrte duur want nou begunt hai zoch òf te vroagen of e wel doun mot wat e zoch veurnomen haar.

Bie zien waark het hai nait veul keur, doar mout hai hèn. Moar hai kin zoch vanzulf wél es n keer zaik melden. Doar prakkezaaiert hai tèls laank over. Kin hai dat wel moaken? Aanderkaant binnen der kolle-go's dij zoch geregeld zaik melden, terwiel dat elkenain zoch òfvroagt of ze wel echt wat mekaaieren. Siewert meldt zoch nooit zaik ook al voult hai zoch sumtieds nait lekker.

Op de doagen dat Siewert noar school mout, wordt hai aaltied in beslag nomen deur de gedachte over de noodzaak van school. Hai vroagt zoch din òf of hai dij tied nait beter besteden kin aan mooiere dingen dan studaaiern. Aanderkaant wait hai wel dat kennis vergoaren belangriek is om wat te berieken in t leven. Moar of dat nou op school mout of op n aander menaaier, dat loat hom nait lös.

Oetgoan mit vrunden dut hai groag, moar hai vroagt zoch voak òf of hai wel mitgoan mout. Hai wait dat der aaltied wel n poar bie binnen dij van zochzulf vinden dat ze kritisch binnen op verschienseln in de moatschoppij, moar dij aigenliek niks anders doun dan zeuren over van alens en nog wat. t Veuruut-zicht dat hai dat gezever van dij mensken aanheuren mout moakt hom nait vrolek. Hai het wel joa zegd om mit te goan, moar wel joa zegt mout ook wel ains nee zeggen durven.

Sums het hai wel es t idee dat zien denken hom in de weg zit, en hai markt dat hai nait verletten kin te denken, hou haard of hai dat ook pebaaiert. Hai vuilt dat hai grote muite het om nait noa te denken. Siewert kin muide worden van aal dat noadenken. Juust as hai der es goud over noadenkt is der best wel hail veul om over noa te denken. Hai faksaaiert zochzulf om nait overaal zo laank bie stil te stoon, moar hai vindt t knap lasteg om nait te denken aan de dingen waardat hai aigenliek nait te veul aan denken mout. Bie aal dat noadenken dringt t wél voak tot hom deur dat der veul punten binnen woar hai veul te veul over noadenkt. t Liekt wel of hai doar te aarg in sandert. Bie aal zien geprakkezaaiert liekt t òf en tou wel es, dat hai noadenkt over situaties dij woarschienlek hail anders verlopen dan dat hai van te veuren verwacht of dij überhaupt nooit gebeuren goan.

Siewert zien wicht is ain van de waainegen dij markt hou of hai vruzzelt mit zien gedachten. Zai proat er wel es met hom over op de mementen dat hai doar veur open staait. Zai het hom ook wel es zovèr kregen dat hai noar n psycholoog tou goan is.

Dij psycholoog het pebaaiert om hom dudelk te moaken dat noadenken wel belangriek is, moar sums mout je dingen gewoon doun. Ook is t bie hom belangriek dat je de negatieve gedachten omboegen in positieve gedachten. Bie hom kin t helpen om diezulf te coachen deur te leren om dien gedachten lös te loaten en die meer te richten op d'aandere zintugen. Doardeur wordst die vanzulf minder bewust van dien gedachten. Zo komt de psycholoog mit nog n poar eerliekse tips, moar Siewert wordt alweer tureluurs van dij strul van infermoatsie. Hai breekt t gesprek òf en zegt tou dat hai der nog es aits goud over noadenken gaat.

Wim Blaauw

Oljoarsnacht

t Was nog nait zo laanke leden, dat Hinderk en Geert veur eer ste moal ien kerk noast nkander zeten haren. Dou was laifde maank baaident begonnen. Zai haren besloten, nait te haard van stee te lopen. Twij moal ien weke kwamen zai bie nkander. Veul was der te beproaten.

Geert vertelde, dat der ien n poeps gezin groot worren was. Drij zuskes en ain bruijer haar der. Misdainder haar der west. Noa middelboare schoul haar der medisienen ien Utrecht studaai-

erd. Zien belangstellen haar noar minsk mit psychische perblemen oetgoan. Zo was der ien loop der joaren psychoater/psychotheroapeut worren. Noa verloop van tied haar der waark ien Akkedemisch Zaikenhoes ien Stad kregen. Zien moeke leefde nog, moar zien pabbe was al hingoan.

Hinderk vertelde, dat der zien haile levent zo om en bie ien dörp woond haar. Ien Stad n poar joar Akkedemie bezöcht haar, moar haar noaderhaand te waiten kregen, dat der mit zien haanden waarken mos. Hai was timmerman worren, moar haar nog veul meer as timmern kind. Allerdeeg kon der nog immer en aaltied sentroale verwaarmensketels oet en ien nkander schroeven. Joa, smieteg was der, mit hail veul gevuil ien vingers. Dou zien pabbe hingoan was, haar hai dizzent as köster van middel-aiwse kerk opvolgd.

Hai was nait bie zien ollu haangen bleven, moar haar mit behulp van vrunden n hoes veur homzulf baauwd. Doar woonde der nog immer en aaltied. Lu ien dörp haren hom wel ains vroagd, waarom der gain vraauw haar.

'Zuk n nuvere man kin doch vraauwlu genog kriegen?' wer hom sumtieds zegd.

Hai zai din, dat der laiver op homzulf woonde. Der zellen dou wel lu west hebben, dij waiten hebben wat mit hom aan haand was.

'Wolste din nooit nait n vrund hebben?' vroug Geert nijschierereg.

'k Haar vrunden genog, moar nait zo aine dij doe mainst. k Speulde ja ien eerste elftal van voutbal-verainen. Din heste vrunden genog,' antwoordde Hinderk.

'Doe hest ook voutbald?' vroug Geert, 'woar stonste din, veur of achter ien t veld.'

'k Speulde veurien en doe?'

'Achterien. Wie kinnen wel ains tegenstaandertjer speulen.'

'Joa, dat kinnen wie doun, moar din wel op om en bie drijhonderdzesteg vaaijerkaande sintimeter,' kniesde Hinderk.

'Dat kinnen wie doun!' raip Geert laankhaalzend oet.

Zo zaten dij baaident te proaten, as zai bie nkander op bezuik wazzen.

Dou was t oljoarsoavend. Noa dainst mos der ien kerk nog wat oproemd worren. Geert holp Hinderk mit, zodounde konnen zai gaauwer noar zien hoes tougoan.

Ien oljoarsnacht was der ien dörp immer en aaltied veul te doun. Vuurwaark wer òfschoten, lu winsten nkander veul haail en zegen ien t Nijjoar, der wer veul zopen ... Dou t wat rusteger wer, wazzen der nog hail wat jongelu op pad. Zai haren te veul achterover sloagen. Ain van heur vertelde, dat der nait zo laanke leden n flikker ien dörp was komen wonen. 'Zellen wie dizzent ains verrazzen?' Elke-nain wol doaraan wel mitwaarken. Dou ging t noar t hoes van dij man.

'Wat is dat?' vroug Geert aan Hinderk.

'Doar worren stainen tegen roeten aankoegeld. k Heur dat dizzent kepot goan,' zee Hinderk.

Hinderk was al opstoan, en laip noar veurdeur. Hai heurde wat boeten roupen wer:

'Nuig ons, din kommen wie die bezuiken. Din zellen wie stoale van dien schiethoesbozzel ien dien konde steken, en din mit dat ding hinneweer goan. Dat zel die en ons veul pelzaaijer geven.'

Hinderk haar krekt veurdeur opend, en zag zien oomkezegger Jaan mit n stain ien rechterhaand stoan. Hai haar nog nait wat tegen hom zeggen kind, of dizzent vloog al tegen zien kop aan. Hinderk vloog achterover, en wer deur Geert nog opvongen. Geert haar ien zien levent as psychotheroapeut wel gevoarelke situoatsies mitmoakt. Vroug wèl zien roeten ienmieterd haar. Dat haren zai aaltemoal doan. Sportief wazzen zai wel. Geert kon ale noamen en adrezzen van jongelu opschrieven. Mit nkan-der wollen zai schoade betoalen. Doar noa zörgde Geert derveur, dat zai noar hoes tou goan konnen.

Hinderk haar hom op n stoul deel zet. Kop dee hom piene en bloud laip van rechter waang òf. Geert zag, dat der mit Hinderk noar Akkedemisch Zaikenhoes tougoan mos. Hai verzörgde eerst de wond wel wat. Dou baaident ien Geerts auto noar Stad reden, zee der: 'Hinderk, t komt wel weer goud. Immer en aaltied geleuven en vertraauwen ien God.'

Ien zaikenhoes brochde Geert Hinderk noar noodopvaang. Doar zaten al n boudel lu. Joa, ien oljoars-naacht ging der immer en aaltied veul heer. Baaident mozzen laanke wachten, veur Hinderk holpen worren kon. Wond mos dicht naaid worren. Gelukkeg zaten taandenkoezen nog oardeg vaast ien mond. Hom wer zegd, dat der moar zo gaauw meugelk noar taandarts goan mos.

Dou baaident zaikenhoes verloaten haren, keken zai nkander aan. Heur ogen glinsterden en heur laifde veur nkander sprak deroet.

Op nijjoarsoavend kwam oomkezegger Jaan bie Geert en Hinderk op bezuik. t Muite hom zo wat der doan haar. Hai zol nooit nait weer mit n stain smieten.

't Is goud mien jong. Wie dinken, datste wat leerd hest. Wie vergeven t die,' zeden Hinderk en Geert touglieks.

Folkert Sierts

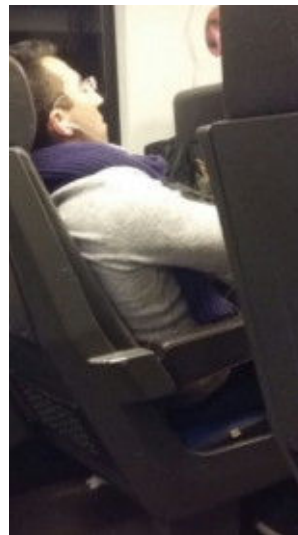
Leven

Ik richt mie op de oadem
Van mien herder dij noast mie ligt.

Zo laang as hai oademt, leeft e.

Zo laang as ik
Zien oadem heur,

Leef ik.

De tied versloagen

Zit ien traain
Van Stad noar Zwolle.

Ik wor ien sloap sust
Deur t ritme
Van de vougen

Ien t spoor under ons,

Kedeng edeng
Kedeng edeng
Net zo laang tot
De tied versloagen is.

Bert Weggemans